

Masaccio - (†1428); celým menom Tommaso Cassai Masaccio; taliansky maliar, považovaný za zakladateľa renesančného maliarstva; bol jedným z prvých maliarov obdobia *quattrocenta* talianskej renesancie, ktorý pomohol odvrátiť talianske maliarstvo od idealizovanej gotickej *ikonografie* k realistickejšiemu naturalizmu, aký poznáme dnes; použitie *lineárnej perspektívy* a *šerosvit* pomohli Masacciovi vytvoriť živé postavy, ilúziu pohybu a presvedčivý zmysel trojrozmernosti; jeho kariéra trvala len sedem rokov, ale podľa Vasariho Životy umelcov, maliari študovali jeho fresky a učili sa z nich pravidlám dobrej maľby; pozri *talianski maliari renesanční*, *talianski maliari 14.st.*, *talianski maliari 15.st.*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Masaccio>

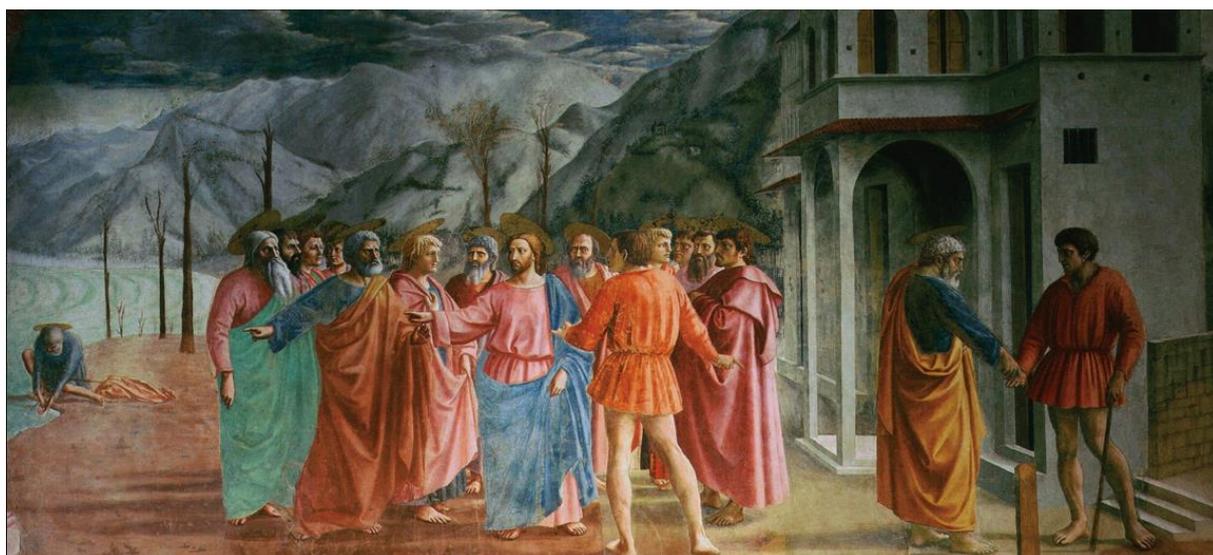
https://www.google.sk/search?q=Masaccio&espv=2&biw=1857&bih=995&tbm=isch&imgil=reWS2JxeIUyDLM%253A%253B2iY3MbFqgh_fYM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fdarkbrownhairs.org%25252Fholy%25252Fholy-trinity-masaccio.html&source=iu&pf=m&fir=reWS2JxeIUyDLM%253A%252C2iY3MbFqgh_fYM%252C_&usg=__UXnR0VcvB8ZuHCN1SKH9vHA-W9I%3D&ved=0CJMBEMo3&ei=Rxb2VLW4KojcywPDIIKQDw#imgrc=reWS2JxeIUyDLM%253A%3Bh_OZfuQE6ncR_M%3Bhttps%253A%252F%252Fkunsthistorie2.files.wordpress.com%252F2012%252F12%252Fmasaccio-f.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fimgkid.com%252Fmasaccio.shtml%3B5000%3B2196

Masaccio: Sv. Ondrej (1426)

Masaccio: Klaňanie troch kráľov (freska, 1426)

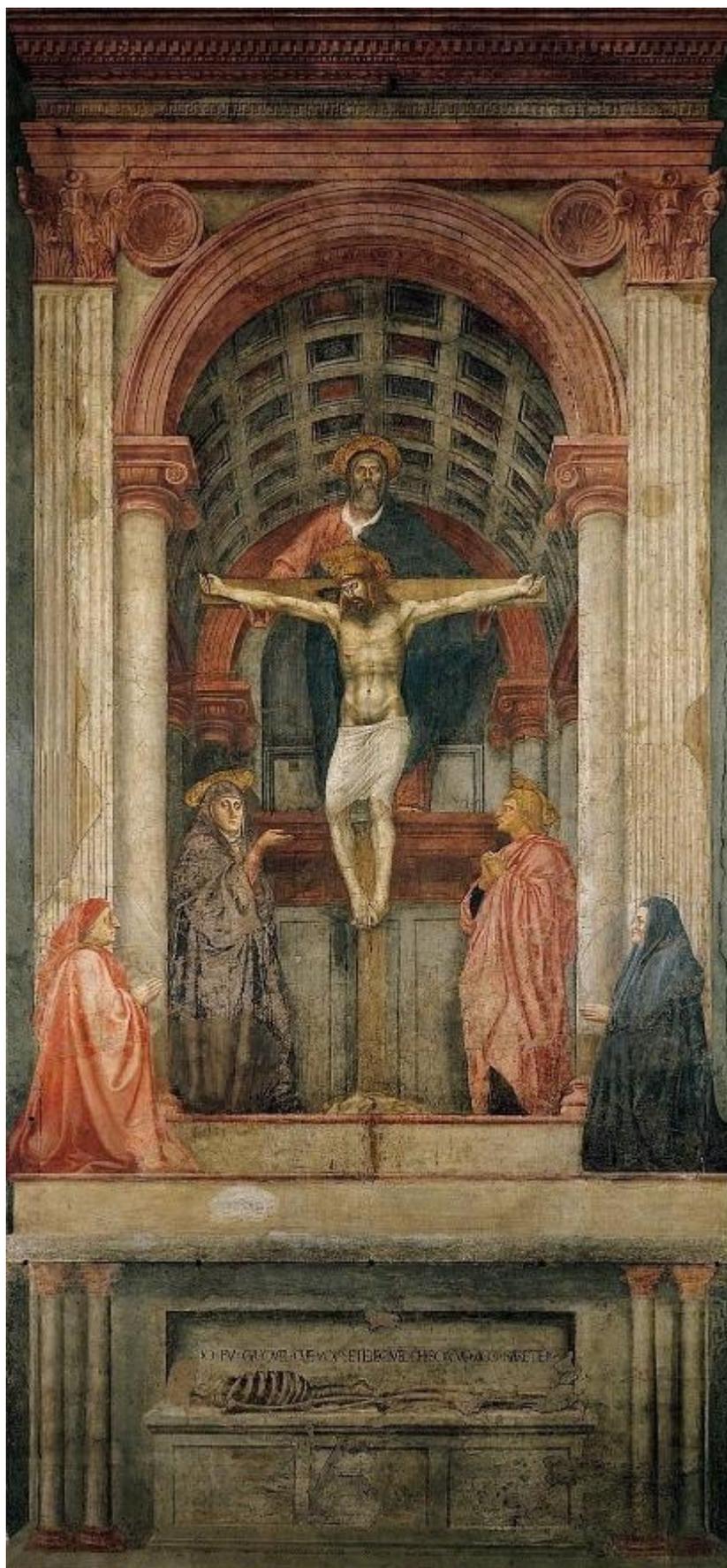
Massaccio: Daňový peniaz (freska v kaplnke Brancacciocov v Santa Maria del Carmine, Florencia, 1425)

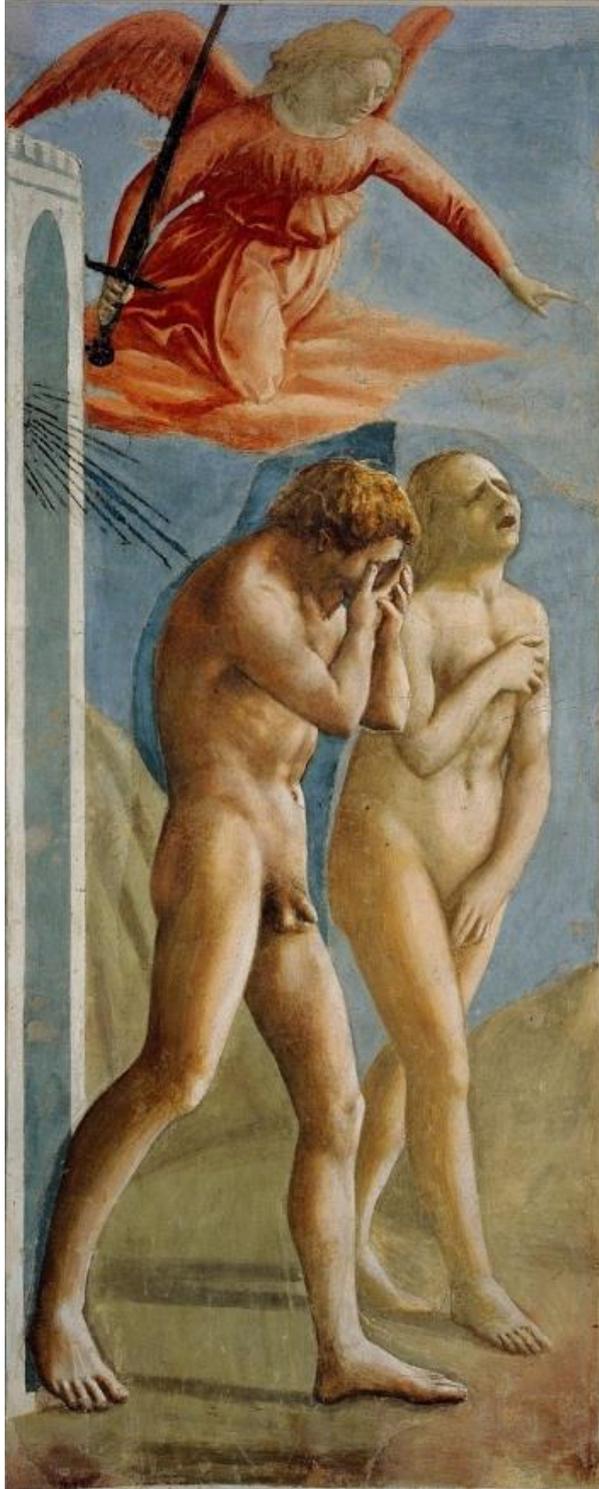
Massaccio a F. Lippi: Vzkriesenie syna Theofila a sv. Peter na tróne (freska v kaplnke Brancacciocov v Santa Maria del Carmine, Florencia, 1425)

Massaccio a F. Lippi: Vzkriesenie syna Theofila a sv. Peter na tróne (detail, freska v kaplnke Brancacciovcov v Santa Maria del Carmine, Florencia, 1425)

Massaccio: Trojica s Pannou, sv. Jánom Evanjelistom a donátormi (freska, kostol Santa Maria Novela vo Florencii, 1425-1427/28)

Massaccio: Vyhnanie z raja (1427)

Massaccio: Madona pokorná (umilltá, 1423-1424)

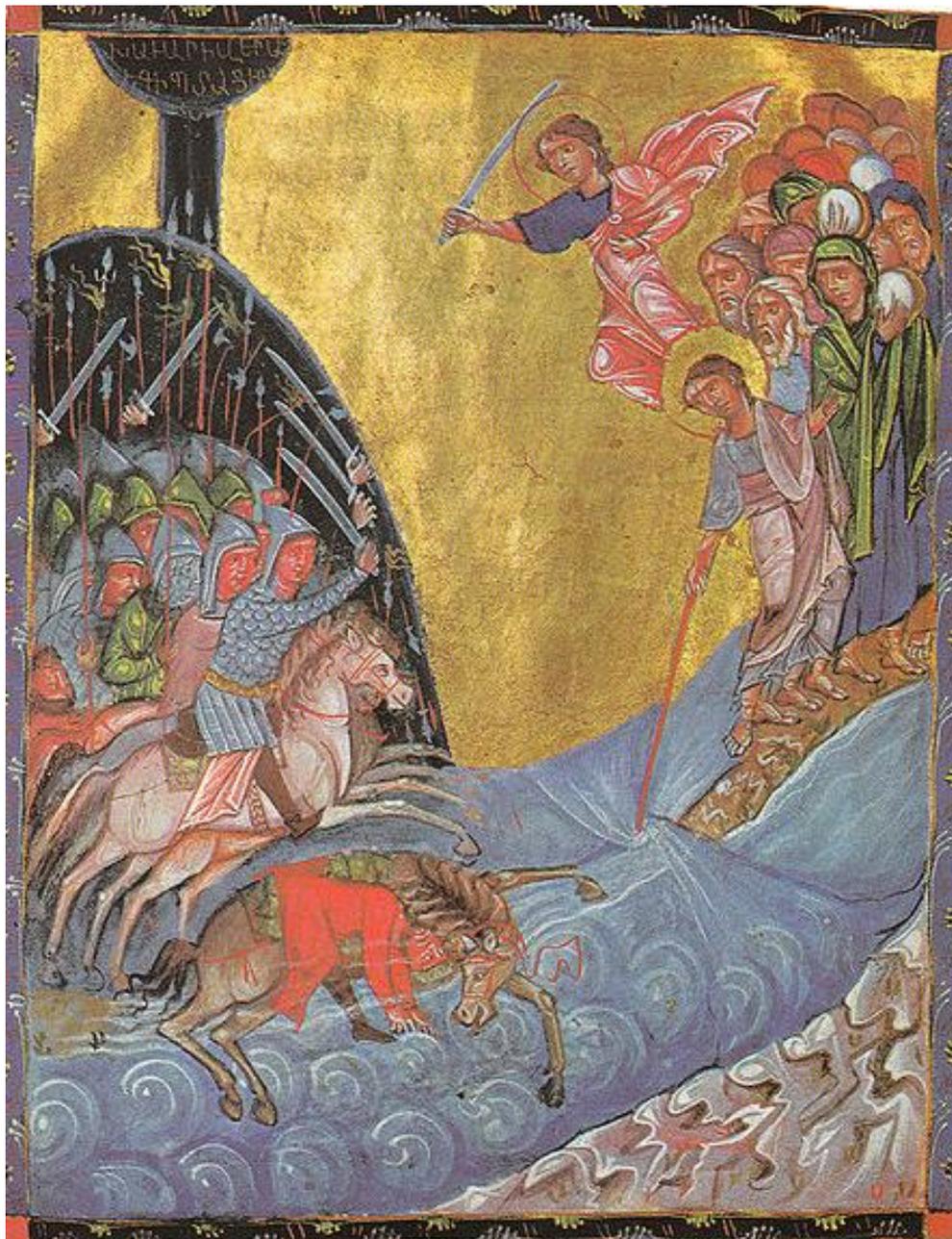
Massaccio: Svätý Hieronymus a Ján Krstiteľ (1428-1429)

másala film - Inštinkt: špecifický žáner indickej *kinematografie* na úrovni lacných kasových trhákov; film bežne trvá tri aj viac hodín a je zmesou romantiky, akcie, hudby, spevu a tanca; základom deja býva všeobecne známa ľúbostná zápleтка okorenená humorom a násilím; typický je aj prehľadný spôsob vyprávania s predvídateľným vyústením; často ide o *hinduistické* božské legendy prevedené do dnešnej doby; povinnou sekvenciou sú snové zážitky, scény rôznych osláv a sviatkov a spevy sprevádzané tancom; výprava je honosná a herci vyzerajú skvelo; másala filmy sa vo veľkom točia najmä v Bombaji, a preto sa o tunajších firmách hovorí ako o Bollywoodu; pozri *divadlo indické: kathakali, film*

Masereel Frans - (†1972); belgický maliar a grafik; tvoril prevažne vo *Francúzsku*; známy je predovšetkým svojimi *drevorezmi*; silne nimi ovplyvnil *L. Warda* a neskôr takých umelcov, ako bol *C. Harper* a *Eric Drooker*; jeho diela mali sociálne kritický charakter (pozri *realizmus sociálny, realizmus kritický*); tiež navrhoval *dekorácie* a *kostýmy* pre divadelné inscenácie; pozri *krucifix*

Mashtots/Maštoc Mesrop - (†440); arménsky teológ, lingvista a hymnologista; vynášiel arménsku abecedu; pozri *Arménsko; abeceda, arménske písmo*

http://en.wikipedia.org/wiki/Mesrop_Mashtots

Toros Roslin: Prechod cez Červené more (iluminácia z rukopisu Mesropa Mashtots, Arménsko, 1266)

Ma-Sia - čínska krajinárska škola z neskorého obdobia *dynastie* Sung; vo zvitkových obrazoch (pozri *zvitkové maliarstvo*, *kakemono*, *makimono*) delených na úseky, ktoré vytvárali dojem časovej následnosti; (Sia-Kuej; 1180-1230); pozri *maliarstvo čínske*, *krajinomal'ba*

masikot - *massikot*

Masip Vicente Juan - (†1545); španielsky renesančný maliar, jeden z najlepších maliarov *valencijskej školy*; pozri *španielski maliari renesanční*

V. J. Masip: Mučenie sv. Inés (1540)

***maska** - lat. *mascus*; líčenie celej tváre alebo celého tela, nosenie napodobeniny ľudskej, zvieracej hlavy alebo hlavy neexistujúcej bytosti; od praveku vo všetkých kultúrach; masky zhotovované z dreva, kôry, hlíny, kovu ad. hmôt (kameň v forme *architektonickej plastiky*); líčenie, rovnako ako nosenie *šperkov* slúžilo v *praveku* a *staroveku* na ochranu pred zlými *démonmi* (pozri *apotropaidný, ochranná hlava*) až neskoršie nosenie získalo ozdobnú funkciu; v rímskej *antike* si ženy líčili nielen tvár, viečka a mihalnice, ale aj si farbili vlasy, modro zvýrazňovali cievy (pozri *móda*)

1. v *náboženských* predstavách (Afrika, *Ázia, Oceánia* ap.) forma stotožnenia sa s božstvom (pozri *budhizmus*) alebo zvieratom, ktoré predstavuje; maska súčasťou rituálnych obradov, kultových tancov: tanec masiek súvisí v afrických etnikách s pohrebným obradom, v ktorom tancujúce masky ponúkajú nebožtíkovi pohľad na svet, ktorý opustil; praveká maska odrážala prvotné predstavy o svete aj ľudskú snahu po jeho ovládnutí; vývojom masky rozlíšené podľa poslania: kultová (maska zavesená na kole zobrazujúca *Dionýza*), ochranná (*gorgoneion*), vojnová; ďalším typom (bod 2.) maska divadelná, posmrtná (kult mŕtvych, pozri *masky mŕtvych*), potupná (nasadzovaná odsúdencom); svoju funkciu si maska podržala aj vo stredoveku: karnevalová maska (bod 4), *hlavice stĺpov* (bod 3.), *misericordia*, v *knižnom maliarstve*; stredoveké masky odvodené z reality, fantázie, z antických a orientálnych prameňov; renesancia a barok posilujú uplatnenie masiek v *užitom umení* (*prilba* s vtáčou hlavou), v architektúre: vedľa *gorgoneionu* aj *maskaron*; od 16.st. maska sa stáva aj ženskou *módou*; v novodobom umení maska spojená s tematikou prestrojenia (najmä sociálno-kritické prúdy (*P. Picasso, E. Barlach, J. Ensor*); pozri *persona, hlava 1, falošná hlava/falsa cabeza; móda*

2.v divadle: v *antickom divadle: persona, prosópon*; pozri *divadlo japonské: no > nó-masky; tzv. komédia masiek; Thespis z Ikarie*

3.vo výtvarnom umení: ornamentálny motív známy napr. v *ornamentálnom štýle pompejského maliarstva*; v baroku napr. vo forme *maskarónu*; pozri *kartuš, misericordia, gorgoneion, ochranná hlava, chrlič; maska 1, cache-nez*

4.v ľudových obradoch: pozri *karneval, fašiangy, komédia masiek; maškara, maškaráda*; porovnaj *figurína: fallas*;

pozri *Hypnos, Melpomené, Thália; etnické umenie, africké umenie, mayská kultúra; pálenie márnivosti, prilba maskovitá*

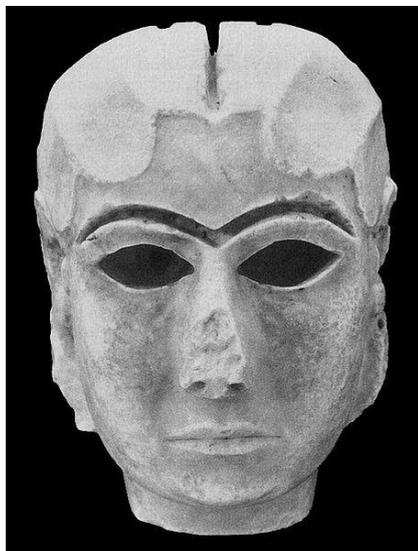
http://it.wikipedia.org/wiki/Maschera_teatrale

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Maska>

http://en.wikipedia.org/wiki/Traditional_African_masks

<https://www.tumblr.com/search/lovis+corinth>

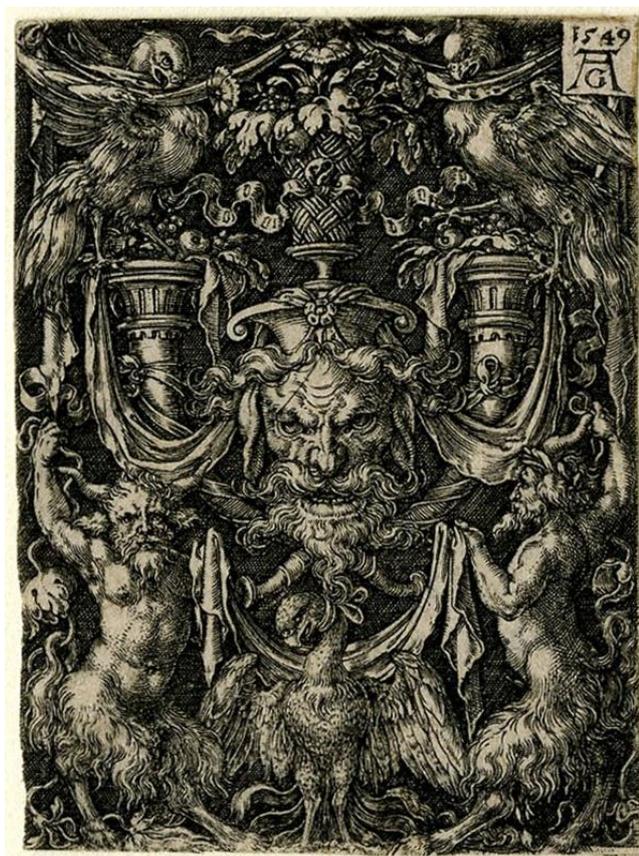
<https://www.google.sk/search?q=%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%81%D0%B5%D0%BB%D1%8C+%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%BE+%D0%BF%D0%B0%D0%B6%D0%BE+marcel+nino+pajot&espv=2&biw=1856&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEWjo2ZX8kr3MAhVKbRQKHeryAssQsAQIGQ#imgre=bYcatv0NQI7LsM%3A>

Maska (Uruk, 3000pr.Kr.)

Thyestova maska (nástená maľba domu Iulia Felixa v Pompejach)

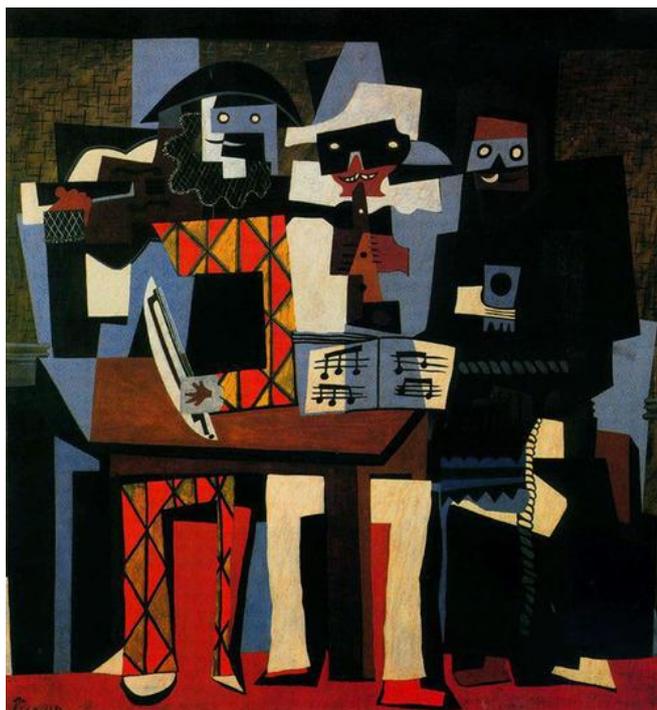
H. Aldegrever: Groteskny ornamentálny panel s maskou a orlom medzi dvoma faunami v dolných rohoch a dvoma orlami v horných rohoch (1549)

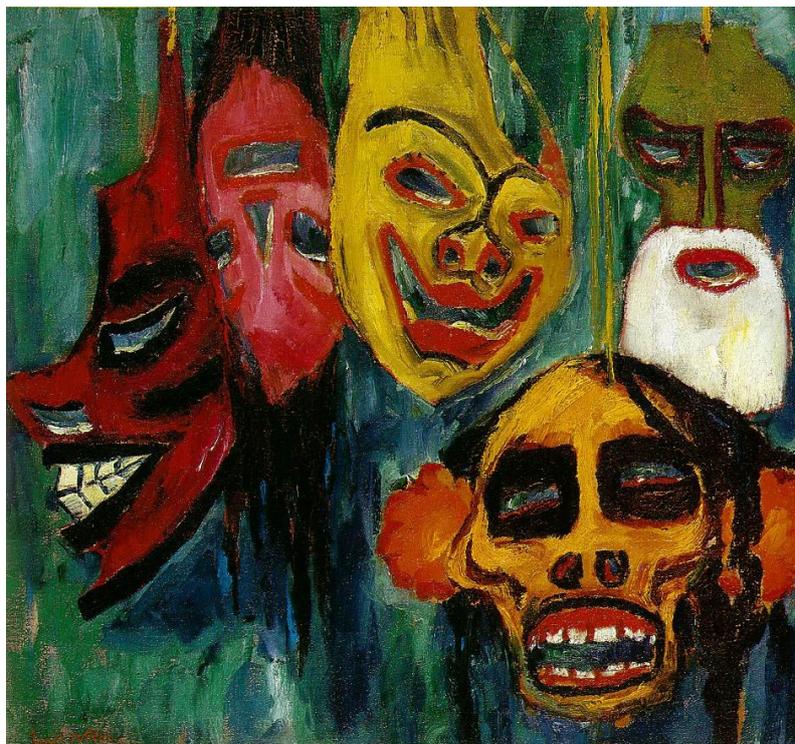
H. Aldegrever: Groteskný ornament s maskami a dvoma tritónmi a putti (1549)

Tyrkysová maska aztéckeho boha Tezcatlipoca

P. Picasso: Hudobníci v maskách (1921)

E. Nolde: Zátíšie s maskami III. (1911)

J. Enson: Intrigy (1890)

L. Corinth: Čierna maska (1908)

Ch. Dyer: Mexická maska (psychedelické umenie, 21.st.)

*tzv. **maska Agamemnónova** - tepaná maska z *elektrónu*, jedna z piatich umeleckých posmrtných masiek, ktorú našiel nemecký archeológ *Schliemann*, keď v rokoch 1871-1873 vykopal trosky *Tróje*; považoval ju za tvár samotného vodcu gréckych vojsk *Agamemnóna*; neskorší výzkum dokázal, že samotná maska ako aj ďalšie nálezy pokladu pochádzajú z obdobia 200-300 rokov pred tým, ako bola Trója zničená; ide o masku *mykénskeho panovníka*; Národné archeologické múzeum v Athénach; pozri *mykénske umenie*

- *maska Fang - *Fang maska*
- *maska listová - gotický ozdobný motív, *maskarón* s listami, napr. na *konzole*
- *maska mŕtvych - *masky mŕtvych*
- *maska múmiová - *múmiové masky*
- *maska nó - *nó-masky*
- *maska posmešná - *posmešná maska*
- *maska scénická - pozri *kostým*; *maska 2*

maskarón - franc. – „škeriaca, spotvorená tvár“

- *barokový* dekoratívny motív v tvare ľudskej alebo zvieracej masky z kameňa, *štoky*, *terakoty*; objavuje sa na *hlaviciach pilastrov*, *klenákoch*, *kartušiach* ap.; často prechádzala do *ornamentu boltcového/boltca/ornamentu chrupavčitého*; porovnaj *búkranon*, *chrlič*; *ochranná hlava*

Baleka: maľovaná alebo plastická maska škeriacej sa ľudskej tváre; do výtvarného umenia prenikla z antických divadelných *masiek* (pozri *grécke a rímske antické divadlo*) a stala sa dekoratívnym prvkom interiérovej architektúry (umiestnenie na *klenákoch*, *hlavicich*, na *konzolách* ap.; maskarón v *užitom umení*: *nábytok*, *nádoby*, *zbrane* ad’.; v stredoveku maskarón takmer splýval s *maskou*, plný rozvoj maskaronu v baroknom umení (16.-18.storočie); obdobie Ľudovíta XIV. (pozri *Louis Quatorze*) maskaron so slnečnými lúčmi vo význame Ľudovíta XIV.-kráľa Slnka; užívanie maskaronu končí s historizujúcimi slohmi 19.st. a secesiou

maskilim - kultúrne sionistické hnutie z 19.st. (porovnaj *sabatianizmus* 17.-18.st., *chasidizmus* 18.-19.st.); maskilim bolo reakciou na nevydarenú asimiláciu Židov do európskeho prostredia (v osvietenstve bola snaha asimilovať židovstvo do národných štátov, ale ich prílev z hospodársky chudobných východoeurópskych oblastí a konkurencieschopnosť viedli k odmietaniu židovstva); pre hnutie maskilim sa hebrejčina stala nielen jazykom posvätných kníh, ale aj jazykom modernej literatúry; hnutie maskilim už nechcelo iba individuálne oslobodenie Židov, ale emancipáciu celého židovstva; pozri *Židia*, *Haskala*

maskovacia kvapalina - rýchloschnúca *latexová* tekutina, používaná najmä pri technike *akvarelu* na pokrytie vybraných miest, keď treba nanášať veľké plochy farieb; vytvára jemný film odolný voči vode a ochraňuje bielu plochu pod sebou; maskovaciú kvapalinu možné využiť aj v neskorších fázach na vykrývanie plôch špecifickým odtieňom alebo farbou, ktoré chceme nechať v pozadí; ideálna doba pre odstránenie filmu je do 24 hodín od jej nanesenia (odstrániť: zoškrabaním, zotieraním, vygumovaním); tónovaná aj bezfarebná

maskovitá prilba - *prilba maskovitá*

masky mŕtvych - rímske voskové odliatky tváří zosnulého, polychromované a doplnené napr. o vlasy; neskoršie pod vplyvom gréckeho výtvarného názoru boli masky mŕtvych zhotovované aj z pálenej hliny, kameňa alebo *bronzu*; masky mŕtvych považované za prvé rímske *portréty*; pozri *rímske umenie*, *maska*; porovnaj *múmiové portréty*; *mŕtvy*

masky múmiové - *múmiové masky*

masky nimba - patria k najväčším v Afrike, sú vysoké vyše 1m a znázorňovali bohyňu zodpovednú za dobrú úrodu ryže; masky sa nosili pri iniciačných príležitostiach, používali ich mnohé tajné spoločnosti; maska zakrývala tvár (tvárová maska) alebo sa nosila na vrchole hlavy; často sa k nej pripájali rafijné vlákna alebo látka, ktorá úplne zahalovala postavu maskovanej osoby; pozri *africké umenie*

masochizmus - pozri *flagelanti*; *erotika*/*sex*

Masolino da Panicale - (†1440); taliansky maliar, dnes považovaný za jedného z iniciátorov *renesancie*; pozri *talianski maliari renesanční*, *Svätá Anna samotretia*

http://en.wikipedia.org/wiki/Masolino_da_Panicale

Masolino da Panicale: Sv. Anna samotretia (1425)

Masolino da Panicale: Zvestovanie (1425-1430)

Masolino da Panicale: Apoštol Peter a Ján uzdravujú chromého muža (freska z cyklu Život sv. Petra, kaplnka Brancacciocov, Florencia, 1425)

Masolino da Panicale: Vzkriesenie Dorka (freska, kaplnka Brancacci, Florencia, 1425)

masonit - vláknitá doska vyrobená z dreva, ktoré sa pri tepelnej a tlakovej úprave rozdrobí a potom lisuje; pozri *sololit*; *maliarska doska*

masopust - český termín pre *fašiangy*

masoréti - *judaistickí* vykladači a upravovatelia *Starého zákona*; 5.-8.st. porovnávali rukopisov a sa usilovali určiť jedine pravdivý text; žiadali zničenie textov, ktoré nie sú so Starým zákonom v súlade; vypracovali komentáre a lingvistické glosy ku Starému zákonu (systém znakov umožňujúci výslovnosť hebrejských slov ap.; staré hebrejské písmo nezaznamenávalo samohlásky); pozri *JHVH*; porovnaj *biblistika*

Massijs Cornelis - (†1556); alternatívne priezvisko: Massys, Matsijs, Matsys, Messijs, Messys, Metsijs, Metsys; flámsky renesančný maliar, kresliar a rytec, hlavne známy pre svoje krajiny a, v menšej miere, žánrové scény a portréty; je považovaný za dôležitú osobnosť v prechode od fantastických krajíniek *Joachima Patinira* na „čistejšie krajiny“ neskorších holandskej krajinomalby; pozri *flámski maliari renesanční*,

http://en.wikipedia.org/wiki/Cornelis_Massijs

C. Massijs: Krajina s útekem do Egypta (1545-1550)

C. Massijs: Odpočinok na úteku do Egypta (1540)

C. Massijs: Príchod sv. rodiny do Betlehemu (1543)

C. Massijs: Pokušenie sv. Antona (16.st.)

C. Massijs: Štyria slepí roľníci (rytina, 1550)

C. Massijs: Abrahám hostí anjelov (rytina, 16.st.)

C. Massijs: Opravár mechu (1510)

massikot - litharge; čistý oxid olovnatý; žltý pigment; sírovožltý prášok, bez výrazného odtieňa, s mäkkou textúrou a značnou kryvosťou; stály na svetle, nestály v kyslom prostredí; za massikot považovaná aj stredoveká farba giallorino; pod termínom massikot uvádzaná aj farba žlt' kráľovská, chemicky siřník arzenitý, neznášajúca sa s olovnatými pigmentami, vyrábaná v dvoch variantoch: auripigment žltý a červený (jeho historický varinat: pigment pod antickým menom auripigmentum známy už v staroveku, najmä v súvislosti s pompejským maliarstvom); pod termínom massikot uvádzaná aj glieda (český termín kleit)

Baleka: pigment bieleho nádychu až červenavožltý, syntetické farbivo, vyrábané z kysličníku olovnatého; pre svoju malú farebnú stálosť na svetle a jedovatosť nie je už v maliarstve používaný (s výnimkou maľby na kameni, pri ktorej sa využíva vynikajúca krycia vlastnosť massikotu); ! jeho použitie v minulých storočiach podľa posledných chemických spektrálnych analýz je sporné; ďalej pozri Baleka: žlt' kráľovská

Masson André - pozri *absolútny surrealizmus*

Masson Antoin -

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=22

A. Masson, N. Mignard: Comte de Harcuort

Massys Cornelis - Massijs Cornelis

Massys Jan - (†1575); tiež Massijs, Matsys, Matsijs, Messijs, Messys, Metsijs, Metsys; flámsky renesančný maliar známy svojimi historickými obrazmi, žánrovými scénami a krajinami; pozri *flámski maliari krajiny/flámski krajinári, flámski maliari žánroví*

<http://www.lessing-photo.com/dispimg.asp?i=40030123+&cr=650&cl=1>

http://en.wikipedia.org/wiki/Jan_Matsys

<http://www.artnet.com/artists/jan-matsys-massys/past-auction-results/3>

J. Massys: Zuzana a starci (16.st.)

J. Massys: Zuzana a starci (detail, 1564)

J. Massys: Zuzana a starci (1564)

J. Massys: Apokalypsa svätého Jána Evanjelistu (1563)

J. Massys: Veselá spoločnosť (16.st.)

J. Massys: Vyberač daní (16.st.)

Massys Quentin - (†1530); tiež *Matsys*, *Metsys* alebo *Messys*

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/368627/Quentin-Massys>

http://www.artcyclopedia.com/artists/massys_quentin.html

<http://www.lessing->

[photo.com/search.asp?a=1&kc=2020202032F0&kw=16TH+CENTURY&p=21&ipp=32](http://www.photo.com/search.asp?a=1&kc=2020202032F0&kw=16TH+CENTURY&p=21&ipp=32)

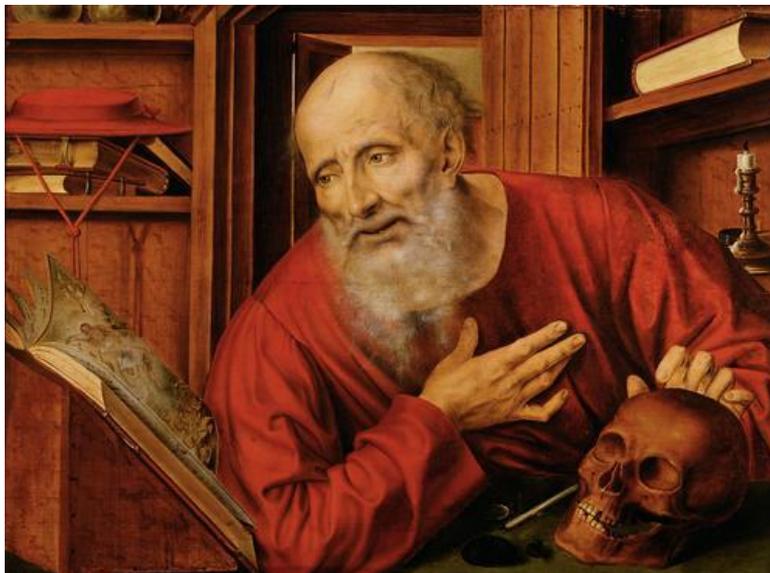
[https://www.google.sk/search?q=Quentin+Massys+Hieronymus&espv=2&biw=1858&bih=995&tbm=isch&imgil=ZjStgoE5tGX_6M%253A%253BBx3TL1-emosQJM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.zeno.org%25252FKunstwerke%25252FB%25252FMassys%25252C%2525252BQuentin%2525252B\(Umkreis\)%252525253A%2525252BHieronymus&source=iu&pf=m&fir=ZjStgoE5tGX_6M%253A%252CBx3TL1-emosQJM%252C_&usg=__XgWgVFc5-SRB-JWVIRVp68wqx0o%3D&ved=0CC0Qyjc&ei=YdYfVPTwEsS8ygP95YCYBQ#facrc=__&imgdii=EFdnGSo1N2prEM%3A%3BCWUpekW2FiJ7CM%3BEFdnGSo1N2prEM%3A&imgrc=EFdnGSo1N2prEM%253A%3BUCKgQVzr32hy4M%3Bhttp%253A%252F%252Ffce-study.netdna-ssl.com%252Fimages%252Fupload-flashcards%252Ffront%252F6%252F1%252F56316566_m.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.cram.com%252Fflashcards%252Fnorthern-renaissance-exam-3-2163988%3B240%3B206](https://www.google.sk/search?q=Quentin+Massys+Hieronymus&espv=2&biw=1858&bih=995&tbm=isch&imgil=ZjStgoE5tGX_6M%253A%253BBx3TL1-emosQJM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.zeno.org%25252FKunstwerke%25252FB%25252FMassys%25252C%2525252BQuentin%2525252B(Umkreis)%252525253A%2525252BHieronymus&source=iu&pf=m&fir=ZjStgoE5tGX_6M%253A%252CBx3TL1-emosQJM%252C_&usg=__XgWgVFc5-SRB-JWVIRVp68wqx0o%3D&ved=0CC0Qyjc&ei=YdYfVPTwEsS8ygP95YCYBQ#facrc=__&imgdii=EFdnGSo1N2prEM%3A%3BCWUpekW2FiJ7CM%3BEFdnGSo1N2prEM%3A&imgrc=EFdnGSo1N2prEM%253A%3BUCKgQVzr32hy4M%3Bhttp%253A%252F%252Ffce-study.netdna-ssl.com%252Fimages%252Fupload-flashcards%252Ffront%252F6%252F1%252F56316566_m.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.cram.com%252Fflashcards%252Fnorthern-renaissance-exam-3-2163988%3B240%3B206)

Q. Massys: Martýrium sv. Jána (pravá tabuľa oltára, 1507-1508)

Q. Massys: Alegória hlúposti (začiatok 16.st.)

Q. Massys: Svätý Hieronym vo svojej študovni (2.pol. 16.st.)

Q. Massys: Svätý Hieronym vo svojej študovni (1520)

Q. Massys: Bankár a jeho žena

Q. Massys: Portrét Erazma Rotterdamského (16.st.)

Q. Massys: Paracelsus

Q. Massys: Ecce homo

Q. Massys: Videnie prorok Ezechiela. Údolie suchých kostí (1589)

Q. Massys: Groteskné stará žena (1513)

mast' - pozri *pomazanie*

mast' krokodília - Biedermann v súvislosti s heslom *krokodíl*: starí Rimania verili, že bez ohrozenia môže plávať vo vode medzi krokodílmi len ten, kto sa natrel krokodíľou masťou

mastaba - z egypt. mastaba - "lavica"

- staroegyptský *náhrobok/hrobka*, predchodkyňa *pyramídy*; pôvodne pred vznikom pyramíd aj pre *faraóna*, neskoršie určená pre členov kráľovskej rodiny a veľmožov; v tvare zrezaného nízkeho ihlanu na obdĺžnikovom pôdoryse nad hlboko zapustenou hrobkou (až 30 m), s kamennou alebo tehlovou lícnou vrstvou; neskoršie bohato členený pôdorys so *sálami* a *komorami* zdobenými *reliéfmi* a nápismi, so slepými dverami a výklenkom pri vstupe, určeným pre drevenú alebo kamennú sochu *mŕtveho*

Baleka: od raného obdobia *egyptského umenia* až po Strednú ríšu (1991-1786 pr.Kr.) hrobka kráľovských úradníkov; zbudovaná na pravouhlom pôdoryse, z tehlového alebo kamenného

muriva; múry sa k sebe v hornej časti mierne prikláňajú a pripomínajú lavice stavané pred egyptskými domami; v severnej časti mastaby je *nika*, neskoršie stavané aj kaplnky, prípadne naznačované ozdobné vchody, ktoré mastabu pripodobňovali príbytku živých; vo 4.dynastii mastaby iba z *vápenca*, nika zdobená reliéfom zobrazujúcim mŕtveho pri jedle; vnútorná časť mastaby postupne rozčlenená do radu kultovných miestností; v 5.dynastii mastaba nadobúda vnútorným členením charakter paláca; miestnosti zdobené farebnými *reliéfmi* s námetmi zo života mŕtveho; najdôležitejšie boli reliéfné *tondá* zobrazujúce mŕtveho s cieľom zaistiť mu večný posmrtný život; tondá postupne umiestňované do neprístupnej komory *serda*; kamenný *sarkofág* s telom mŕtveho ukladaný pod zem do *komory* (pozri *komory hrobové*) prístupnej iba počas pohrebu chodbou, ktorá bola po obrade zasypaná; v období po Strednej ríši sa mastaby neobjavujú; vyvinuli sa z nich stupňovité *pyramídy* (*Sakkara*: Džóserova pyramída) a potom pyramídy - kráľovské hrobky

Dudák v súvislosti s heslom *pyramída*: vývoj od mastaby k pyramíde súvisel zrejme s premenou náboženských predstáv (od *astrálnych* k *solárnym božstvám*, pozri *Ré*, *Amón*); zlomová bola pravdepodobne vláda kráľa Džósera, ktorý si nechal postaviť prvú stupňovitú pyramídu (pozri *Džóserova pyramída* v *Sakkare*), ktorá bola pôvodne mastabou kráľa Hueja (okolo 2600 pr.Kr.)

-v súvislosti s heslom *egyptská architektúra pohrebná*: vývoj spájajúci postupne typy hornoegyptských a dolnoegyptských hrobov (nadzemná časť hrobky vyvinutá z násypu a podzemná *hrobová komora*) viedol ku vzniku mastaby ako najvýraznejšej pohrednej architektúry Starej ríše a čiastočne Strednej ríše

Mastema - z hebr. מַסְמָה / mastemah – „nenávisť, nepriateľstvo“

-iný názov *Satana*; postava židovskej ľudovej mytológie

www: vplyvná postava Knihy Jubileí; v nej sa píše, že anjeli (démoni) zostúpili na zem podplatili dcéry mužov; vodcom týchto anjelov bol *Belial* a Mastema; jeho postava sa objavuje prvýkrát v židovskej literatúre doby Druhého chrámu (pozri *Jeruzalemský chrám*) ako stelesnenie hebrejského slova *mastemah* – „nenávisť, nepriateľstvo, prenasledovanie“; Mastema vykonáva tresty z príkazy Boha; pokúša ľudí a skúša ich vieru; Mastema požiadal Boha, aby mu boli podriadení démoni; v *Cádokových* dokumentoch (pozri *Cádok*, *Saducejci*) a *Zvitkoch od Mŕtveho mora* (pozri *Kumrán*) je anjelom katastrof, otec všetkého zla a lichotník Boha; v Knihe Jób je jeho funkciou plniť príkaz Boha, jeho činy však naznačujú, že je Satanom, Božím nepriateľom; v tejto Bohu nepriateľskej činnosti práve jeho postava splýva s *Belialom*; keď je Boh pripravený zničiť všetkých týchto démonov počas *povodne sveta* a Noe sa modlí, aby jeho rod bol zbavený útokov démonov, Mastema zasahuje a prosí Boha, aby mu zachoval a dovolil kontrolovať desatinu z týchto démonov, aby mohol uplatniť svoju autoritu, pretože títo démoni sú určení k poškodzovaniu a zvädzaniu na scestie“; takže Mastema vystupuje ako pokušiteľ človeka s povolením Boha; Mastema zošle náказu na zem v čase *Abrahámovho* otca *Teracha*; v Knihe Jubileí (17,15-16) neskôr Mastema Bohu radí, aby vyskúšal Abraháma (pozri *Obetovanie Izáka*), rovnako radí, aby pokúšal *Jóba* v jeho robote; na smrteľnej posteli *Izák* sľubuje, že Mastemovi démoni nebudú mať moc oddeliť jeho syna *Jákoba* či jeho potomkov od Hospodina; osobitné miesto má Mastema v Exodu (4,24), v podivnom príbehu o snahe *Jahve* zabiť *Mojžiša*; v ňom sa *Mojžiš* počas návratu z Egypta zastavil na jednom mieste, aby prenocoval, a Boh sa ho rozhodol zabiť; v Knihe Jubileí (48,1-3) je príbeh vyprávaný spôsobom, že za útokom stojí Mastema; tvrdí sa tiež, že Mastema pomáhal egyptským kňazom, ktorí sa postavili proti *Mojžišovi*; Mastema tiež poradil, aby bol *Mojžiš* spútaný, zatiaľ čo Izraeliti pôjdu z Egypta, ale potom prepustený, keď Egypťania budú prenasledovať Izraelitov k Červenému moru, aby sa tak podieľal na ich osude; na druhej strane Mastema sa spôsobil smrť egyptských novorodencov (pozri *desať rán egyptských*)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Mastema>

mastenec – čes. termín *klouzek*

mastek pravý/talek - vodný kremičitan horečnatý, biely až nazelenalý, priesvitný až priehľadný nerast (pozri *kameň*, *farbivo minerálne*) príbuzný slúde; v *grafike* na poprašovanie čerstvých *odtlačkov*, v maliarstve prísada *olejových farieb*, v sochárstve použitie ako *náhrobný kameň* alebo tiež na poprášenie formy pri *odlievaní hlíny*; mastencová múčka používaná pri *zlátení* na potieranie noža aj prstov (pozri *pozlacovačská súprava*); odrodou masteku je *tuček*; v starovekom Egypte z lešteného masteka vyrábané *pečatidlá* v tvare *skarabov*; pozri *klouzek*

mastičkár - pozri *kliešte* (Hall); *lekár*

P. J. Quast: Mastičkár (17.st.)

mastif - pozri *pytliak*, *pes*

R. Ansdell: Pytliak (výrez zo scény, 1865)

mastix - mäkká prírodná živica z kmeňa stredomorského stromu *Pistacia lenticus*; ker rozšírený najmä v Stredomori (najlepší mastix z ostrova Chios); užívaný v *litografii*, na výrobu obrazových *lakov*, jemných *fixatívov*, *autografických* a *litografických tušov* a *kried*, zložka do lepidiel v *šperkárstve* ap.; do predaja prichádza ako jantárovo žltá hmota, väčšinou v tvare malých guľiek; pozri *olejomal'ba*

www: historický termín pre mastix je achinos

mastixová fermež - *fermež mastixová*
mastixový lak - *lak mastixový*

masná krieda - krieda masná

masný uhol - uhol masný

masturbácia - pozri erotika/sex

<http://agora42.fr/article/le-livre-sans-titre-1830-les-dangers-de-la-masturbation.html>

<http://www.laboiteverte.fr/le-livre-sans-titre-1830-dangers-masturbation/>

Nebezpečnosť masturbácie (kresby zo spisu Le Livre Sans Titre, 1830)